

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Siyasî Partiler Kanunu ve Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 28.10.1995 Sayı : 22447 Mükerrer)

Kanun No
4125

Kabul Tarihi
27.10.1995

MADDE 1. – 26.4.1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 6. – Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.

MADDE 2. – 298 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (3) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

3. Ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar.

MADDE 3. – 298 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanunun uygulanmasında herkes, nüfus kütüğünde yazılı bulunan doğduğu ay ve güne göre işleme tabi tutulur. Ancak, o yıl seçim yapılması durumunda seçmen listeleri hazırlanırken on sekiz yaşın doldurulmuş olmasının hesabında seçim günü (o gün dahil) esas alınır.

MADDE 4. – 298 sayılı Kanunun 52 nci maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aşağıdaki fıkra son fıkra olarak eklenmiştir.

c) İktidar partisine veya iktidar partilerinden büyük olanına 20 dakikalık, iktidar partilerinden diğerlerine 15'er dakikalık ilave propaganda,

Ozel radyo ve televizyonlarda siyasî partilerin propaganda konuşmaları TRT'de uygulanan usul ve esaslara göre yapılır. Bu yayınlar ulusal nitelikte olanlarda Yüksek Seçim Kurulunca, yerel nitelikte olanlarda İl Seçim Kurullarınca tanzim ve denetlenir. Bu hüküm dışında propaganda-ya ilişkin yayın yapılamaz. Bu hükme aykırı davranışlar hakkında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 151/2 hükmü uygulanır.

MADDE 5. – 298 sayılı Kanunun 61 nci maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde düzenlenmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra son fıkra olarak eklenmiştir.

Başka yerlere asma, kamuoyu yoklamaları ve hediye dağıtma yasağı

Milletvekili genel seçimlerinde, seçimin başlangıç tarihinden itibaren yazılı, sozlu ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasî partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtım, partilerin ve adayların kendilerini tanıttığı nitelikte broşür ve el ilanları dışında herhangi bir hediye ve eşantiyon dağıtmaları, dağıtırmaları veya bunların üçüncü şahıslar ya da kurum ve kuruluşlar aracılığı ile dağıtılması yasaktır. Başka kanunların bu fıkraya aykırı hükümleri uygulanmaz.

MADDE 6. – 298 sayılı Kanuna 85 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 85/A maddesi eklenmiştir.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde kurulan sandıklarda uygulanacak esaslar

Madde 85/A. – Ceza infaz kurumlarında ve tutukevlerinde kurulan sandıklarda uygulanacak esaslar bu Kanunun 81, 82, 83, 84 ve 85 inci maddeleri hükümleriyle bağlı kalınmaksızın Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

MADDE 7. – 298 sayılı Kanunun 125 inci maddesine aşağıdaki fıkra son fıkra olarak eklenmiştir.

Ülke seçim çevresi milletvekilliği adaylıklarına itirazlar doğrudan Yüksek Seçim Kuruluna yapılır ve bu konuda Yüksek Seçim Kurulunca verilecek kararlar kesindir.

MADDE 8. – 10.6.1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 3 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milletvekili sayısı ve dağılımı

Madde 3. – Milletvekili sayısı 550'dir. Bunun 100'ü ülke seçim çevresi milletvekili olarak seçilir. Ülke seçim çevresinden seçilen milletvekilleri, her parti bakımından her il için birden fazla olmamak kaydıyla, partilerin yetkili kurulları kararıyla belirli iller ile ilişkilendirilir.

MADDE 9. – 2839 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 4. – İllerin çıkaracağı milletvekili sayısının tespitinde toplam milletvekili sayısından 100 milletvekili çıkarıldıktan sonra kalan milletvekili sayısından her il'e önce bir milletvekili verilir.

Son genel nüfus sayımı ile belli olan Türkiye nüfusu, geri kalan milletvekili sayısına bölünmek suretiyle bir sayı elde edilir. İl nüfusunun bu sayıya bölünmesiyle her ilin ayrıca çıkaracağı milletvekili sayısı tespit olunur.

Bu suretle hesaplanan milletvekillerinin sayısı 450'yi bulmadığı takdirde, nüfusu milletvekili çıkarmaya yetmeyen illerin nüfusları ile artık nüfus bırakan illerin artık nüfusları büyüklüklerine göre sıraya konular ve ilk hesapta iller arasında bölüştürülmemiş bulunan milletvekillikleri bu sıraya göre dağıtılır.

Son kalan milletvekilliğinin verilmesinde, iki veya daha fazla ilin eşit nüfus veya nüfus artışı göstermesi halinde, bunlar arasında ad çekilir.

Yapılan tespit sonunda, çıkaracağı milletvekili sayısı 18'e kadar olan iller, bir seçim çevresi sayılır. Çıkaracağı milletvekili sayısı 19'dan 35'e kadar olan iller iki, 36 ve daha fazla olan iller üç seçim çevresine bölünür. Bu seçim çevreleri, numara sırasına göre adlandırılır.

Bu illerin seçim çevreleri belirlenirken;

a) Seçim çevreleri, mümkün olduğu ölçüde eşit veya birbirine yakın sayıda milletvekili çıkaracak şekilde oluşturulur.

b) Mümkün olduğu ölçüde ilçelerin mulki bütünlüğü dikkate alınır.

c) Aynı seçim çevresinde yer alacak ilçelerin nüfus ve coğrafi yakınlıkları ile ulaşım imkânları gözönünde bulundurulur.

Bu illerin milletvekili sayısının seçim çevrelerine dağıtımında; seçim çevrelerinin çıkaracakları milletvekili sayısı, nüfusları bakımından illerin milletvekili sayısını tespit etmeye ilişkin esaslara göre belirlenir.

MADDE 10. – 2839 sayılı Kanunun 18 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kamu görevlileri, siyasî parti yöneticileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının adaylığı

Madde 18. – Hâkimler ve Savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile ast-subaylar, aday olmak isteyen siyasî partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler.

MADDE 11. – 2839 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Siyasî partilerin genel merkezleri, seçime katılacakları seçim çevrelerine ait aday listeleri ile ülke seçim çevresi milletvekilleri aday listelerini Yüksek Seçim Kuruluna ayrı ayrı alındı belgesi karşılığında ön seçim gününden en geç on gün sonraki gün, saat 17.00'ye kadar verirler.

MADDE 12. – 2839 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bağımsız milletvekili adaylığı için yapılacak başvuru, adayın milletvekili seçilmek istediği çevrenin il seçim kurulu başkanlığına, bu Kanunun adaylık için aradığı şart ve nitelikleri taşıdığını belirten bir yazı ile ön seçim gününden bir gün önce saat 17.00'ye kadar yapılır. Kurul başkanlığı başvurunun alındığına ilişkin bir belge verir ve derhal Yüksek Seçim Kuruluna duyurur. Yüksek Seçim Kurulu bu başvuruları, il seçim kurulları da kendi çevrelerine ait olanları, alışılmış araçlarla geçici listeler halinde ilan ederler.

MADDE 13. – 2839 sayılı Kanunun 26 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 26. – Milletvekili seçimlerinde kullanılacak siyasî partilerin birleşik oy pusulaları ile bağımsız adayların oy pusulaları aşağıdaki esaslar dahilinde hazırlanır:

a) Oy pusulaları, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 14 üncü maddesinin (1) numaralı bendindeki esaslara uygun olarak, kağıdında "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" fligranı bulunan kağıtlara Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılır.

b) Birleşik oy pusulasının en üstüne "Siyasî Partiler" ibaresi yazılır. Bu ibarenin altına seçime katılan siyasî parti temsilcileri huzurunda Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, en başta ve ortada partinin özel işareti, özel işaretinin altında kısaltılmış adı, onun altında da tam yazı halinde adı, onun altında koyu renkli harflerle parti genel başkanının adı ve soyadı, belirli bir aralık veya çizgiden sonra çapı iki santimetre olan bir boş daire basılır ve bütün bunların altı çizilir. Bu çizginin altına o partinin kesinleşen aday listesinde yer alan adayların ad ve soyadları, aldıkları sıra numarasına göre yazılır. Siyasî partilerin ülke seçim çevresi milletvekilleri aday listelerine oy pusulasında yer verilmez.

c) Siyasî parti sütunları arasında yarım (0,5) cm ve iki çizgi ile belirlenmiş bir aralık bırakılır.

d) Bağımsız adaylar oy pusulalarını Yüksek Seçim Kurulunun tayin edeceği ebat, şekil ve miktarda kendileri bastırarak ilan edilen süre içerisinde il seçim kurullarına teslim ederler.

MADDE 14. – 2839 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, beş ve altıncı fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

Seçmen, “Evet” mühürünü sadece tercih ettiği siyasî partiye ait özel daire içine basmak veya varsa yalnızca oy vermek istediği bağımsız adaya ait oy pusulasını zarfa koymak suretiyle kullanır.

Oyunu kullanan seçmen oy pusulasını katlayarak zarfa koyar ve zarfı yapıştırır. “Evet” yazılı mühürü sandık kurulu başkanına geri verir ve oyunu sandığa atar.

Seçmen, “Evet” mühürünü bastığı partiye bir oy vermiş sayılır. Seçmen sadece bir bağımsız adaya ait oy pusulasını zarfa koymuş ise, o bağımsız adaya bir oy vermiş sayılır.

MADDE 15. – 2839 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bir seçim çevresinde seçime katılan siyasî partinin 28 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca almış olduğu geçerli oyların toplamı siyasî partinin o seçim çevresinde almış olduğu geçerli oyu gösterir.

Bağımsız adayın almış olduğu geçerli oy, 28 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca elde ettiği geçerli oyların toplamıdır.

MADDE 16. – 2839 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bir seçim çevresinde kullanılan geçerli oyların toplamının o çevreden çıkacak milletvekili sayısına bölünmesiyle elde edilecek sayıdan az oy alan siyasî partilere ve bağımsız adaylara milletvekili tahsis edilmez. Ancak, iki ve üç milletvekili çıkaran seçim çevrelerinde bu oran yüzde yirmi beş olarak uygulanır ve bu seçim çevrelerinde kullanılan geçerli oyların yukarıda belirtilen oranlardan azını alan siyasî partilere ve bağımsız adaylara milletvekilliği tahsis edilmez.

MADDE 17. – 2839 sayılı Kanuna 34 üncü maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki 34/A maddesi eklenmiştir.

Siyasî partilerin çıkaracakları ülke seçim çevresi milletvekili sayısının hesabı

MADDE 34/A. – Seçime katılmış ve 33 üncü maddede belirtilen yüzde onluk ülke barajını aşmış olan siyasî partilerin adları alt alta ve aldıkları geçerli oy sayıları da hizalarına yazılır. Siyasî partilerin oy sayıları önce bire, sonra ikiye, sonra üçe... ila ülke seçim çevresi milletvekili sayısına ulaşıncaya kadar bölünür. Elde edilen paylar en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. Seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısı kadar bu payların sahibi olan partilere sayıların büyüklük sırasına göre milletvekilleri tahsis olunur.

Son kalan milletvekili için birbirine eşit rakamlar bulunduğu takdirde, bunlar arasında ad çekilmek suretiyle tahsis yapılır.

Seçime katılan siyasî partilerden hiçbirisi birinci fıkrada gösterilen oranda oy alamamışlarsa, ülke seçim çevresi milletvekilleri, seçime katılan siyasî partiler arasında ikinci fıkraya hükümlerine göre paylaşılır.

Bu maddeye göre siyasî partilerin çıkaracakları ülke seçim çevresi milletvekili sayısının hesabı Yüksek Seçim Kurulunca yapılır.

Milletvekilliği ara seçimlerinde boşalan üyelikler arasında ülke seçim çevresi milletvekilliklerinin de bulunması halinde, ara seçim yapılan seçim çevrelerinde siyasî partilerin çıkaracağı ülke seçim çevresi milletvekilliklerinin sayısı, bu seçim çevrelerindeki geçerli oyların toplamı üzerinden bu madde hükümlerine göre hesaplanır. Ayrıca seçim yapılmaz.

MADDE 18. – 2839 sayılı Kanunun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 35. – İl seçim kurulu başkanı alınan sonuçlara göre, o seçim çevresinde; siyasî parti aday listelerinden ve varsa bağımsız adaylardan seçilenleri tespit eder ve tutanağın bir suretini o seçim çevresinde ilan ettirir. Diğer bir suretini, bir hafta süre ile il seçim kurulu kapısına astırır.

MADDE 19. – 2839 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milletvekili seçilenlere il seçim kurulu tarafından, milletvekili seçildiklerine dair derhal bir tutanak verilir. Bu tutanaklardan iki örneği de Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına en serî vasıta ile gönderilir. Ülke seçim çevresinden milletvekili seçilenlerin tutanakları ise Yüksek Seçim Kurulu tarafından tanzim edilerek seçilenlere verilir. Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tutanaklardan birini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verir.

MADDE 20. – 2839 sayılı Kanunun 41 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milletvekili seçimi sonucunda bağımsız adayın aldığı oy seçilmesine yetmezse emanete alınan para Hazineye gelir yazılır.

MADDE 21. – a) 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 12 nci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi, 27 nci maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesi, 30 uncu maddesi, 31 inci maddesinin ikinci cümlesi, 32 nci maddesinin (g) ve (h) bentleri, 34 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi,

b) 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 37 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Bu Kanunun 38 inci maddesinde yazılı kontenjan adaylığı ile” ibaresi, 38 inci maddesi, 46 ncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki “kontenjan adayları hariç” ibaresi,

Yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. – Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden seçim tarihine kadar olan süre içinde siyasî partilerin tüzüklerinde seçimle ilgili hükümlerin düzenlenmesi veya değiştirilmesi için değişiklik yapma yetkisi partilerin merkezdeki yetkili karar organlarına aittir.

GEÇİCİ MADDE 2. – Bu Kanunun yayımından sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi için yurt dışında mukim vatandaşlarımızın oturdukları ülkelerde oy kullanmaları, serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy açık sayım ve döküm esaslarına göre Yüksek Seçim Kurulunun yönetiminde gerçekleştirilir.

Yüksek Seçim Kurulu bu seçimin gerçekleşmesi için, gerekli gördüğü hallerde uygun gördüğü yurtdışındaki Dışişleri Bakanlığı personelini görevlendirebilir.

Bu seçimler için Yüksek Seçim Kurulunun öngördüğü hususlar Dışişleri Bakanlığınca uygulanır.

Bu seçimlerin yurtdışında gerçekleştirilmesi konusunda fiilî veya hukukî herhangi bir engelin veya sair zorunlu hallerin görülmesi durumunda 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Kanunun gümrük kapılarında oy vermeye ilişkin 94 üncü maddesi hükmü uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 3. – XX nci dönem milletvekili genel seçiminde, aday olabilmek için kamu görevlilerinin istifaları ve bu istifaların kabulü, siyasî partilerin hangi seçim çevrelerinde hangi usul ve esaslarla aday tespiti yapacaklarının bildirilmesi, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan tutukluların oy verme işlemi ile gümrük kapılarında yapılacak oy verme işlemi ve bunlarla ilgili süreleri ve kanunlardaki seçimlerle ilgili diğer süreleri oy verme gününü esas alarak icabında kısaltmak suretiyle tespit ve ilana, yeni teşkil olunan ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar

adlı teşkilat kurulmamış bulunan ilçelerin seçim iş ve işlemlerinin hangi ilçe seçim kurullarınca yürütüleceğine ve kullanılacak oy pusulalarının gerektiğinde uygun göreceği il seçim kurulları vasıtasıyla bastırmaya ve sandık kurullarına gönderilecek oy pusulalarını ihtiyacı dikkate alarak uygun göreceği adetlerle paketlenmesine karar vermeye Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 4. – XX nci dönem milletvekili genel seçiminde, ülke seçim çevresi milletvekilleri adayları, siyasî partilerin merkez adaylarını belirlemeye yetkili organlarının tespit edilir.

GEÇİCİ MADDE 5. – XX nci dönem milletvekili genel seçiminde propaganda amacıyla bayrak, flama ve benzeri malzemeler, cadde, sokak ve mahallelere asılamaz. Siyasî parti teşkilat binalarının önleri ve miting yapılan meydanlar, sadece miting süresince bu hükmün dışındadır. Bu fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 151 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 6. – Seçim suçlarından doğan kamu davası, seçim bittiği tarihten itibaren üç ay içinde açılmadığı takdirde kovuşturma yapılamaz.

GEÇİCİ MADDE 7. – Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak milletvekili seçimi için oy verme günü 24 Aralık 1995 tarihidir.

Seçim döneminin başlangıç tarihi Yüksek Seçim Kurulunca yukarıdaki fıkrada belirtilen oy verme günü esas alınarak tespit ve ilan edilir.

MADDE 22. – Seçmen kütüğünde kaydı ve sandık listesinde oy kullanma yeterliği bulunduğu halde XX nci Dönem Milletvekili Genel Seçimine hukukî veya fiilî mazeretleri olmaksızın katılmayanlara, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 63 üncü maddesinde gösterilen para cezası ikiyüzelli bin lira olarak uygulanır.

MADDE 23. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 24. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
94	13	608
95	15	4,9:139

I. – Gerekçeli 886 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 15 inci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II. – Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III. – Esas No. : 2/1518